

PerspectieF

ChristenUnie-jongeren

Onderwijs

Scripta

Onderwijsvernieuwing

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Een heftig gevecht	5
3. Zo staan we er nu voor	7
4. Voorgestelde oplossingen	10
5. Toekomstbestendig onderwijs	13
Literatuur	15
Bijlage-Grondwetsartikel 23	16

1. Inleiding

De afgelopen maanden werd er vanuit de Tweede Kamer onderzoek gedaan naar de onderwijsvernieuwingen in de laatste decennia. Dit parlementair onderzoek, onder leiding van Tweede Kamerlid Jeroen Dijsselbloem, werd uitgevoerd, omdat er in het onderwijsveld en de politiek veel vragen leefden over hoe het gegaan was en of die onderwijsvernieuwingen zinvol waren.

Ook Perspectief heeft zich verdiept in het verschijnsel onderwijsvernieuwing. Aanleiding hiervoor was de steeds voortdurende discussie tussen voorstanders van traditionele onderwijsmethododes (ook wel het 'oude leren' genoemd) en voorstanders van nieuwe onderwijsmethoden (vaak samengevat onder de naam 'nieuw leren'). De politiek kan hier niet volledig buiten blijven staan, omdat zij de plicht heeft om voor kwalitatief goed onderwijs te zorgen. Er zal, via in het bijzonder de Inspectie van het Onderwijs, hoe dan ook een oordeel geveld moeten worden over welk onderwijs 'goed' of 'goed genoeg' is. Maar hoever mag of moet de overheid daar in gaan? Het is daarom niet meer dan logisch dat Perspectief hier duidelijke standpunten over inneemt.

Twee vragen staan in deze scripta centraal: wat is de visie van Perspectief op de huidige trends in onderwijsland? En hoever zou de invloed van de overheid moeten reiken op het gebied van onderwijs(vernieuwing)?

We kijken eerst naar de visie op het kind. Die is namelijk heel bepalend voor de visie op het onderwijs. In hoofdstuk 2 zetten we daarom uiteen welke visies er mogelijk zijn en welke visie Perspectief hierop heeft. In hoofdstuk 3 wordt vervolgens onze visie op de overheid besproken. Ook cruciaal wanneer we het later willen hebben over de invloed van de overheid op het onderwijs(vernieuwingen)beleid. In hoofdstuk 4 volgt vervolgens een korte samenvatting van de huidige discussies in onderwijsland. Hoe wordt er over onderwijs gedacht in de verschillende 'kampen'. Dit alles dient als basis voor hoofdstuk 5 waarin Perspectief haar onderwijsvisie uiteen zet. Vervolgens volgen in hoofdstuk 6 de implicaties van onze visie op het onderwijsbeleid. In hoofdstuk 7 worden de belangrijkste punten uit de scripta nogmaals samengevat om zo de verschillende lijnen in deze scripta nog bij elkaar te brengen. ■

2. Visie op het kind

Om een mening te hebben over de inrichting van onderwijs is het belangrijk om eerst goed na te denken over wat je visie is op het kind. Hoe je een kind ziet, wat je ermee wilt bereiken en hoe je ermee om gaat, heeft alles te maken met hoe je het onderwijs inricht. Daarom willen we in dit hoofdstuk daar aandacht aan besteden. Voor we onze eigen visie op het kind neerzetten, is het goed om een beeld te hebben van historische en bestaande visies op het kind.

2.1 Gangbare visies op het kind

Al eeuwenlang heeft men visies op het kind. Dit bepaalt namelijk de opvoeding van en omgang met kinderen. Vroeger (tot en met de 16de eeuw) zag men kinderen als kleine volwassenen. Dat betekende dat je van ze mocht verwachten wat je van een volwassene verwacht in bijvoorbeeld gedrag. Maar ook bijvoorbeeld in de kleding van een kind kon je zien dat ze als mini-volwassenen werden gezien. Alles was er op gericht om een kind zo snel en goed mogelijk als volwassene te laten functioneren. Ootmoed, d.w.z. dat je onderdanig en gehoorzaam was aan een ander, was daarom heel erg belangrijk, zeker als je een

kind was. Kinderen hadden een onopvallende plek in het dagelijks leven.

In de 17de eeuw kwam er een omslag in het pedagogisch denken. O.a. Cats (1577-1660) gaf aan dat kinderen anders reageren en denken dan volwassenen. Dit betekent dat er ook acceptatie komt voor de eigenheid van een kind. Kinderen zijn niet alleen 'nog niet volwassen', maar hebben een eigen plek. Ook waren kinderen volgens hem kneedbaar en vormbaar. Locke (1632-1704), een Engelse pedagoog zei dat het kind als een onbeschreven blad werd geboren (tabula rasa). Alle kennis (en gedrag) zou via ervaring ons verstand bereiken. Een kind heeft in deze visie dus niets van zichzelf, maar wordt volledig gevormd door wat er om hem heen gebeurt (bewuste sturing, maar ook onbewuste sturing). Comenius (1592-1670) vond echter dat de opvoeding en het onderwijs slechts verder ontwikkelden dan wat al in het kind aanwezig was. Het onderwijs en de opvoeding moesten een aangenaam karakter voor het kind hebben. Het onderwijs zou moeten worden aangeboden op de manier waarop het aansloot bij het kind en een opbouwende

lijn kende.

In de 18de eeuw begon men de verschillende leeftijdsfasen van een kind en het daarbij horende gedrag en begrip te erkennen. Rousseau (1712-1778) vond dat opvoeders en onderwijzers de ontwikkelingsfasen van het kind moesten accepteren en zich daaraan moesten aanpassen. Elke ontwikkelingsfase heeft zijn nut voor de ontwikkeling van het kind. De Duitsers Basedow, Salzmann en Von Rochow hebben zich in die tijd ingezet om een meer op het kind afgestemde vorm van opvoeding en onderwijs.

De gedachte dat kinderen hun eigen leefwereld hebben en zich daarin goed kunnen ontwikkelen lijkt in de 19de eeuw terrein te winnen. Zowel in onderwijs als opvoeding komt het kind en zijn ontwikkeling op dat moment centraal te staan. Volwassenen gaan zich dus meer aanpassen aan het kind. In navolging van Rousseau komen Piaget (1896-1980) en Vygotsky (1896-1934) ook met theorieën over ontwikkelingsfasen. Piaget sprak over vier verschillende stadia in de ontwikkeling van een kind. Bij Vygotsky komt de zone van naastgelegen ontwikkeling

vandaan die aangeeft dat het kind iets nieuws leert wat aansluit bij wat hij al weet. Hierop moest het onderwijs worden ingericht. Overigens is het onderwijs wat nu wordt aangeboden nog vaak op deze denkbeelden gegrond.

"Uitdagen tot leren is uitdagen tot leven"
(Helen Parkhurst)

In het begin van de 20ste eeuw komt de Reformbeweging steeds meer op. Deze beweging gaat zeer sterk uit van het kind en zijn ontwikkeling. Het kind zoals het is, komt zo centraal te staan in opvoeding en onderwijs. Onder andere de Italiaanse Maria Montessori en de Amerikaanse Helen Parkhurst pleitten ervoor om leerstof af te stemmen op het kind, de individualiteit van het kind en aandacht te besteden aan het karakter van het kind. Binnen deze richting is het erg belangrijk dat het kind alle vrijheid en ruimte krijgt om zich te ontwikkelen naar wat er in het kind zit. De scholen die uit de Reformpedagogiek voortkomen kennen wij nu nog als Montessorionderwijs, Dalton onderwijs en bijvoorbeeld de Freinetschool. Deze beweging is nu nog steeds erg populair.

"Help mij het zelf te doen"
(Maria Montessori)

Het idee om een kind alle vrijheid te geven vind je ook bij anderen. Ook vanuit een liberaal oogpunt, wordt een kind alle ruimte geboden om zichzelf te ontwikkelen. Het kind moet zijn eigen onbevooroordeelde keuzes kunnen maken en daarin niet teveel gedrild zijn door de ouders. Ouders zijn er in deze visie vooral voor om hun kind de keuzemogelijkheden te laten zien, terwijl het kind uiteindelijk onafhankelijk zijn eigen keuze maakt.

In bepaalde orthodox-christelijke kringen kom je nog een heel andere visie tegen op het kind. In deze kringen gaan ze er juist vanuit dat een kind niet in staat is zelfstandig goede keuzes te maken. Dat komt omdat ieder mens en dus ook het kind zondig is. Kinderen kunnen niet goed zelf bepalen wat goed voor hen is, dat is aan de begeleidende volwassene (bijv. ouder of leerkracht). Daarom zien de ouders het als een belangrijke taak om hun kinderen sterk in een bepaalde richting te sturen, die aansluit bij hun eigen opvattingen.

Deze laatste twee opvattingen

zijn uiteraard wat extreem omschreven. Tussen deze opvattingen liggen vele varianten. En ook bij de extreme opvattingen is het niet zo dat er geen spootje van de tegengestelde opvatting te vinden is.

2.2 De basis: onze visie op het kind

De mens is door God geschapen naar Zijn beeld als kroon op Zijn schepping, elk mens als een uniek persoon met eigen gaven en talenten. Mensen hebben de opdracht gekregen om met deze gaven en talenten namens God in de schepping aan het werk te gaan. Zo leeft een mens naar Gods wil en tot Gods eer. Ook de kinderen zijn door Hem gemaakt met eigen gaven en talenten. Kinderen moeten deze gaven en talenten ontwikkelen en leren inzetten in Gods plan. Zo moeten zij worden voorbereid op hun plek en taak in deze wereld: in de omgang met God, met zichzelf, anderen en in de omgang met natuur en cultuur.

Een kind heeft sturing nodig. Bij de ouders ligt de eerste verantwoordelijkheid om het kind op te voeden en zo hun kinderen voor te bereiden om hun eigen plek in te nemen in deze wereld. Op-

voeden is 'sturen richting loslaten'. Voordat het kind naar school gaat brengt het de meeste tijd door bij zijn eigen ouders of de door de ouders gekozen opvang. Belangrijk is dat het kind hier in de eerste plaats een veilige basis vindt van waardering en aandacht. De ouders en opvoeders hebben de verantwoordelijkheid om het kind te laten zijn wie het is en eruit te halen wat er in zit. Ouders moeten aandacht hebben voor de unieke persoonlijkheid van hun kind en de gaven en talenten helpen ontwikkelen. Daarnaast hebben zij ook de verantwoordelijkheid om hun kind te sturen in de ontwikkeling. Dit betekent zowel het aanleren en stimuleren van goede vaardigheden, als het afwijzen en afleren van wat verkeerd is. Op deze manier wordt het kind geleerd om op een goede manier, met behulp van het inzetten van de gaven en talenten, zelfstandig te kunnen functioneren in de maatschappij.

Onderwijs wordt gegeven in de lijn van de opvoeding van de ouders. Het volgen van onderwijs is een middel om de gaven en talenten te ontdekken en te ontwikkelen bij kinderen. De opvoeding op school is een 'professioneel verlengstuk' van de opvoeding

thuis. Ook hier geldt dus dat het opvoeden bedoeld is om de leerlingen hun plek in de samenleving verantwoordelijk in te laten nemen. De leerkracht begeleidt de leerling om zelf verantwoordelijkheid te leren nemen voor zijn eigen leven. Ook op school is het belangrijk dat de leerling waardering vindt voor zijn eigenheid. De leerkracht ziet de leerling als kind van God, waarmee God nog grote plannen heeft. De taak van de leerkracht is om hier recht aan te doen en de leerling voor te bereiden op deze toekomst.

2.3 Uitgangspunten voor onderwijsinrichting

Dit heeft verschillende consequenties voor de verschillende typen onderwijs. Hoe jonger een kind is, hoe meer sturing het nodig heeft. Als het kind ouder wordt, zal het steeds meer eigen verantwoordelijkheid moeten nemen en een eigen richting moeten kiezen. De taak van de leerkracht verandert zo van koersbepalend naar begeleidend. Er wordt steeds meer toegewerkt naar een zelfstandig functioneren in Gods schepping.

Kinderen moeten gemotiveerd en gestimuleerd worden om hun

gaven en talenten te ontwikkelen en te ontdekken. Ouders en leerkrachten hebben hierin beide hun eigen verantwoordelijkheid om dit ook de waarderen. Het gaat er dus niet om dat ieder kind het hoogste onderwijsniveau moet halen, maar om het kind recht te doen. De ontwikkeling verloopt per kind anders en ieder kind heeft andere gaven en talenten. Juist vanuit het uitgangspunt dat je het kind recht wilt doen om zich te ontwikkelen, krijgen alle kinderen dus de benodigde zorg en aandacht om hun gaven en talenten te ontwikkelen, onafhankelijk van op welk gebied de gaven en talenten liggen. Sterke kanten mogen verder ontwikkeld worden en zwakkere kanten waar mogelijk gecompenseerd. Leerkrachten en ouders zijn er op gespitst elk kind de goede zorg te bieden. Dat betekent dat je een veilige basis creëert waarbinnen het kind zich als een uniek persoon kan ontplooien. ■

3. Visie op de overheid

3.1 Overheid en maatschappij

De samenleving is de optelsom van alle individuen, organisaties, stichtingen, bedrijven, instellingen en andere sociale structuren die in Nederland bestaan. Het stelsel van organisatie tussen de overheid en de individuele burgers wordt het maatschappelijk middenveld genoemd. De overheid is niet de baas van de samenleving en ook niet van het maatschappelijk middenveld. De overheid stelt regels en wetten vast, ziet toe op de uitvoering van deze regels en wetten, en zorgt ervoor dat er recht gesproken wordt in het geval dat er problemen zijn. Het feit dat de overheid een relatie heeft met de samenleving wil echter niet zeggen dat de overheid dus verantwoordelijk is voor wat er binnen een organisatie of instelling gebeurt. Ook moet de overheid niet leidend zijn bij de vaststelling van wat er binnen de samenleving of binnen een organisatie gebeurt. Tegelijk geldt echter wel dat ontwikkelingen binnen de samenleving en meer nog het maatschappelijk middenveld invloed kunnen hebben op overheidsbeleid. Sterker nog, dit moet zelfs: de overheid moet voelsprieten hebben in de samenleving om te weten wat er speelt,

zodat waar nodig nieuwe wetten, regels of normen opgesteld kunnen worden.

Hiermee raken we direct aan een volgend onderwerp: wat moet de overheid dan precies doen in relatie tot de samenleving en het maatschappelijk middenveld? Om deze vraag goed te beantwoorden als christen is het van belang om te rade te gaan bij de bijbel. In Romeinen 13:1-7 schrijft Paulus dat overheden door God zijn ingesteld. De overheid krijgt als dienaar van God de taak het goede voor mensen te zoeken. Dat is dus ook wat voorop moet staan bij alles wat de overheid doet: er moet gezocht worden naar het goede.

Op basis hiervan stellen wij dat het verstandig is om te kiezen voor een zichzelf beperkende overheid. We willen aansluiten bij de idee van de soevereiniteit in eigen kring van Abraham Kuyper¹.

¹ Kuyper, A., 'Sovereiniteit in eigen kring', Uitgeverij J.H. Kok: Kampen, 1930

Deze overheid wil zoveel mogelijk overlaten aan de samenleving en het maatschappelijk middenveld en de verschillende sociale structuren hierin: bedrijven, stichtingen, kerken, instellingen, individuen, gezinnen et cetera. Die kringen zijn namelijk prima in staat om vanuit hun eigenheid, zelfstandigheid, professionaliteit en verantwoordelijkheid te werken aan datgene waarvoor ze gevormd zijn. Deze kringenleer is niet zaligmakend. Het gevaar bestaat dat een kring zaken laat liggen, terwijl die eigenlijk wel opgepakt behoren te worden (bijvoorbeeld dat in een gezin kinderen worden verwaarloosd). Een ander probleem is dat een kring (bijvoorbeeld bedrijven) taken van een andere kring (bijvoorbeeld het voortgezet onderwijs) overneemt, waardoor de eigenheid van beide entiteiten in gevaar komen (ABN-AMRO schrijft de methode voor economie).

Op zulke moment kan de overheid een zinvolle mediërende en normerende rol spelen. De overheid is dan bezig om gericht voorwaarden te scheppen die een gezond maatschappelijk middenveld mogelijk maken. Om na te gaan wat goed is, kunnen de instellingen, bedrijven en mensen

in de samenleving op zoek gaan naar datgene wat goed is voor de samenleving als geheel. Het dienen van het eigenbelang kan dus geen doel zijn. Het is belangrijk dat de ander gezocht wordt en dat in beslissingen die genomen worden niet alleen het bedrijf, de instelling of de mens centraal staat, maar iedereen die bij een beslissing of de gevolgen ervan betrokken is. Het gevolg hiervan is dat de gehele samenleving tot bloei kan komen en gerechtigheid in al zijn facetten tot uiting kan komen. Waakzaamheid is geboden, omdat we leven in een wereld die weliswaar in Christus' sterven gered is, maar nog steeds gebukt gaat onder de zonde. Er kan daarom wel gestreefd worden naar een goede wereld, maar tegelijk moet niet vergeten worden dat het werkelijk goede – ware liefde voor God, de ander, de schepping en het eigen individu – hier op aarde niet haalbaar is.

Concluderend en samenvattend pleiten wij niet voor een liberale en individualistische overheid. Wij zouden graag zien dat iedereen in de samenleving (individu en gemeenschap) gaat doen waar hij toe geroepen is: dat is niet om alleen te leven voor jezelf,

maar juist voor God, de ander, de schepping én voor jezelf. De overheid moet dat proces mogelijk maken en ingrijpen als het misgaat, maar bovenal alle leden van de samenleving vrij laten om zelf te floreren.

3.2 Overheid en onderwijs

Om de samenleving te laten floreren heeft de samenleving goede burgers nodig, dat wil zeggen burgers die de samenleving dragen en verder helpen. De kennis, vaardigheden, cultuur, waarden en normen die daarvoor nodig zijn worden primair via de opvoeding door de ouders overgebracht op kinderen. Aangezien het onderwijs een verlengstuk vormt van de opvoeding door de ouders, kan gesteld worden dat het onderwijs een secundaire opvoedingstaak heeft. Er kan ook gesproken worden van geïnstitutionaliseerd opvoeden. Daarmee is onderwijs dat opleidt tot goed burgerschap een verantwoordelijkheid van overheid, burgers en maatschappelijk middenveld. Dit zijn namelijk de partijen die er baat bij hebben dat kinderen op groeien tot verantwoordelijke volwassen burgers.

In de Nederlandse Grondwet is

het volgende vastgelegd: "Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regering." (artikel 23, lid 1²). Er staat niet: de overheid regelt het onderwijs, maar het geven van onderwijs is vrij (GW 23 lid 2). Aangezien het onderwijs een verlengstuk is van de opvoeding door de ouders, zouden het de ouders moeten zijn die een grote invloed hebben op wat er precies aangeleerd wordt en hoe dat gebeurt; dit niet alleen in het bijzonder onderwijs, maar ook in het openbaar onderwijs³.

Tegelijk moet het onderwijs ook niet losstaan van de samenleving, omdat het onderwijs waarden en normen overdraagt die bij de ouders, overheid en samenleving leven. Hierdoor kan het goede burgerschap waar we eerder over spraken tot uiting komen. De kans bestaat dat de normen en waarden van deze partijen niet hetzelfde zijn. Dit vereist extra actie van de ouders om hun kinderen toch een samenhangend stelsel van waarden en normen mee te geven.

2 <http://www.parlement.com/9291000/modules/g3dmc0ye>

3 Zie voor meer informatie over deze stellingname de scripta over het bijzonder onderwijs.

De overheid heeft een overkoepelende verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van het onderwijs. Met een moeilijk woord: systeemverantwoordelijk. Het is daarom zeer wel mogelijk dat de overheid een basiskader opstelt waarin is vastgelegd wat kinderen en jongeren moeten weten en kunnen op een bepaald moment. Wat ons betreft is het een goed idee om vast te stellen wat jongeren moeten kunnen voordat ze de arbeidsmarkt opgaan, of-
tewel wat ze moeten kunnen om een startkwalificatie te behalen. Hierop voortbordurend zou de overheid dus moeten vastleggen wat een startkwalificatie inhoudt; dit heeft ze reeds gedaan: "Een vmbo-diploma geeft toegang tot het mbo, maar is géén startkwalificatie. Een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2) is wél een startkwalificatie."⁴ Het is bovendien handig in een land dat een scholier kan overstappen van de ene school naar de andere dan moet dit zonder al te veel moeilijkheden mogelijk zijn.

Hetzelfde geldt voor de overstap van de basisschool naar de middelbare school en indien van toepassing naar het beroepsonderwijs, ook dit moet voor elke scholier mogelijk zijn zonder dat er extra onderwijs gevolgd moet worden. Uitgaande van de startkwalificatie moet daarom op drie momenten een set eindtermen vastgelegd worden: voor iedereen moet duidelijk zijn wat er (1) aan het einde van de basisschool, (2) aan het einde van het vmbo, de havo en het vwo, en (3) na mbo (niveau 2) aan kennis en vaardigheden aanwezig moet zijn.

Het gaat hier dus niet om de manier waarop die kennis en vaardigheden worden overgedragen, maar puur en alleen om het wat. Vanzelfsprekend blijft de overheid ruimte bieden aan scholen om naast de voorgeschreven eindtermen het onderwijs uit te breiden of naar wens in te kleuren vanuit een specifieke ideologie of identiteit; zoals ook in artikel 23, lid 5 van de Grondwet staat. Hoe de eindtermen onderwezen worden, is aan de school en aan de ouders die bij die school horen, het schoolbestuur dus. Als die bijvoorbeeld besluiten dat driekwart van het onderwijs

4 <http://www.minocw.nl/vo/249/Leerplicht-en-startkwalificatie.html>

bestaat uit het bestuderen van de bijbel en in het resterende kwart wordt onderwijs gegeven om de eindtermen te behalen én aan het einde van de schoolperiode blijkt dat die eindtermen gehaald zijn, dan is dat dus mogelijk. Een belangrijk steekwoord hier is 'vertrouwen'. Dit past ook bij de theorie van de kringen. Iedere kring, doet waar hij goed in is.

We hebben nu nog niets gezegd over het mbo (niveau 3 en 4), het hbo en de universiteiten. Wat ons betreft geldt voor deze instellingen dat de overheid naast de reeds genoemde startkwalificaties geen andere eisen over bijvoorbeeld inhoud, eindtermen of vorm mag stellen. Deze instellingen moeten hun curriculum in nauwe samenspraak met vertegenwoordigers van het werkveld, onderzoeksinstituten en andere relevante partners vaststellen. Ook ouders en de studenten en scholieren zelf hebben hierin een rol. De samenleving vraagt wel om inzichtelijkheid wat iemand kan na afsluiten van dit onderwijs. Het onderwijsstelsel vraagt om kwaliteitscontroles van eindniveau/diploma. Deze inspectie en visitatieinstellingen bestaan op dit moment ook al en daarin hoeft dus geen wijziging plaats te vinden. Vanzelfsprekend moeten

deze organisaties rapporteren aan de overheid om, zodat de overheid waar nodig regulerend kan optreden.

Een laatste belangrijke taak van de overheid ten opzichte van het onderwijs is de bekostiging. In Nederland betaalt de overheid het onderwijs aan vrijwel alle basisscholen, middelbare scholen, mbo's, hbo's en universiteiten. Dit is een goede zaak en passend bij de wens van de overheid om haar burgers te laten ontwikkelen tot verantwoordelijke mensen. De overheid neemt drempels weg om voor ieder kwalitatief goed onderwijs te realiseren. Het moet niet zo zijn dat alleen mensen uit rijke kringen goed onderwijs krijgen. De overheid kan deze rol dus blijven vervullen. Belangrijk is wel dat door de overheid nagegaan wordt hoe subsidiegelden relateren aan de kwaliteit van het onderwijs, zodat misstanden voorkomen worden. Een goede samenwerking met de organisaties die binnen het onderwijs de kwaliteit van het onderwijs controleren is daarom noodzakelijk.

4. Huidige discussie

Nu we de visie op het onderwijs en de overheid helder hebben gemaakt, willen we in dit hoofdstuk aandacht besteden aan een belangrijke discussie. Zoals eerder vermeld ontstonden er in de vorige eeuw verschillende opvattingen over (het leren van) kinderen en daarmee ook over het onderwijs. De laatste tijd is de discussie over verschillende opvattingen over onderwijs weer in volle hevigheid losgebarsten. Er is veel te doen rondom het thema het nieuwe leren en het daar tegenover staande traditionele leren, in de volksmond ook wel oud leren genoemd. In dit hoofdstuk willen we de verschillende gedachtegangen en het ontstaan van het nieuwe leren toelichten.

4.1 Het oude leren

De term 'het nieuwe leren' suggereert het bestaan van 'het oude leren' (ook wel het 'traditioneel onderwijs' genoemd). Dit oude leren verwijst naar een traditionele vorm van lesgeven. Hierbij valt te denken aan een klassikale benadering en docent-gestuurd onderwijs. De reden dat de docent centraal staat, is dat de docent beschouwd wordt als de expert, die zijn kennis over moet dragen aan de leerlingen.

Een ander belangrijk kenmerk is dat het kennen van theorie centraal staat en niet zo zeer de toepassing in de praktijk. Dat deze vorm van lesgeven inderdaad ook echt oud is, kunnen we halen uit de geschiedenis van het onderwijs. Vanaf het moment dat er onderwijs was, gaat het onderwijs op deze manier. De docent onderwijst en de leerling leert. De docent maakt duidelijk wat de leerling moet kennen en toetst daarop. De leerling maakt zich de stof eigen met de kennis die de docent aanbiedt door middel van boeken of aantekeningen. Een aantal eeuwen later gebeurt het nog steeds op een sterk vergelijkbare manier.

Belangrijke uitgangspunten van het oude leren zijn:

- a. instructie van een docent als een effectievere manier is om kennis over te dragen aan de leerling dan wanneer leerlingen het zelf op moeten zoeken;
- b. oefening baart kunst (bij voorkeur ondersteund door feedback van de docent);
- c. het opdelen van complexe problemen in be

hapbare stukken leerstof is behulpzaam voor de leerling om de taak te kunnen overzien; dit verhoogt de motivatie;

- d. verkeerde denkbeelden van leerlingen moeten zo vroeg mogelijk opgespoord en gecorrigeerd worden (bij uitstek de taak van een docent).

De meeste huidige traditionele scholen geven niet volledig klassikaal les, maar laten leerlingen ook zelfstandig hun gang gaan. Ook probeert de docent rekening te houden met hoever een leerling is. Dit wordt wel adaptief onderwijs genoemd. Dit betekent dat een docent wel de grote lijn voor iedereen uitzet, maar dat hij op basis van zijn inschatting van hoever een leerling is de ene leerling verrijkingstof aanbiedt (dus iets nieuws over hetzelfde onderwerp) en een andere leerling herhalingsstof (om te zorgen dat de leerstof goed beklijft). Het gaat dus zeker om docentgestuurd onderwijs, maar niet zo dat leerlingen elke les weer alleen naar een docent luisteren zonder dat ze zelf met de stof bezig zijn. Kortom, ook het oude leren blijft zich ontwikkelen, maar belangrijk is om te weten dat het oude leren kiest voor: de

theorie staat centraal, de verantwoordelijkheid van het leerproces ligt bij de docent en de docent treedt op als expert.

4.2 Waarom het nieuwe leren?

4.2.1 Reden tot verandering

Naast het oude leren is er dus ook het nieuwe leren. Maar wat is er dan werkelijk anders aan dit nieuwe leren, en wat wil men hiermee bereiken? Eén van de eerste vormen van stromingen met andere gedachten gingen dan het reguliere onderwijs ontstond in het begin van de 20e eeuw. Dit zijn stromingen voorkomend uit de Reformpedagogen. Te denken valt hierbij aan Jenaplan-scholen, Montessori-scholen, Vrije scholen en dergelijke. Zie hiervoor hoofdstuk 2. Maar dit is niet waarop we ons willen richten in deze paragraaf. We willen ons vooral op de trend van de laatste tien jaar richten waarin we zien dat scholen hun hele systeem omgooien. Maar ook op de scholen die nieuw ontstaan en een totaal andere manier van onderwijs aanbieden.

Wat is dan het probleem met het oude leren? Is er een probleem? Want waarom zou men het nieuwe leren in hebben gevoerd

als het oude goed functioneert? Verschillende oorzaken zijn er genoemd in de discussie rondom oud en nieuw onderwijs. Velen zien geen probleem met het oude leren en vinden dat het goed functioneert. De leerling leert uiteindelijk behoorlijk veel en de resultaten zijn ook goed. Anderen zijn echter van mening dat het oude leren niet meer goed functioneert op de manier zoals dat het eerst deed omdat ze vinden dat jongeren maar ook de maatschappij veranderd. Nu gaan we kijken naar wat er het probleem was bij het oude leren volgens deze critici.

4.2.2 Veranderingen in de maatschappij

Vergeleken met een aantal jaar geleden is de maatschappij sterk veranderd: andere actuele zaken spelen een rol en opleidingseisen bij de verschillende beroepen zijn veranderd. Het is niet zozeer meer gericht op het kennen van kleine feitjes en het hebben van veel kennis, maar meer gericht op het hebben van ervaring en kunnen handelen. Er is tegenwoordig zoveel informatie beschikbaar, dat het niet mogelijk is voor een mens om alles te kennen. Wijsheid en kennis wordt niet meer gevraagd om dit direct paraat te hebben

maar meer om er mee om te kunnen gaan en te weten waar men dit kan vinden. Dit is een totaal andere insteek. Ook is er in tegenstelling tot vroeger kennis te halen uit andere bronnen. Waar men vroeger in de bibliotheek of op universiteiten informatie kon vinden, kan men nu via de multimedia of via ervaring dezelfde kennis op doen.

In de huidige tijd wordt meer verantwoordelijkheid gevraagd. Verder is er sprake van een sterkere individualisering van de jongeren en is het automatisch eerbiedigen van het gezag niet langer gewoon. In het onderwijs dient hierop ingespeeld te worden. Er ontstond dus een behoefte naar verandering binnen de schoolsystemen. Dit is geleidelijk aan gegaan. De veranderingen bleven begonnen in het VMBO en MBO, onder andere omdat veel jongeren uitvielen, omdat ze zich niet thuisvoelden in de 'schoolcultuur'. Het bleef echter niet beperkt tot het lagere en middelbaar beroepsonderwijs, maar kregen ook steeds meer grip op andere onderwijsvormen.

4.2.3 Persoonlijke ontwikkeling

In het model van oud leren wordt het opdoen van kennis vaak

gedaan in een grote groep. Men leert dezelfde kennis in dezelfde hoeveelheid tijd. Dit was voor veel mensen een doorn in het oog. Veel ouders, maar ook de jongeren zelf, wilden dat hun kind meer tijd kreeg om juist zijn of haar persoonlijke kwaliteiten en gaven te kunnen ontwikkelen. Er werd steeds meer aandacht gevraagd voor aansluiting bij de belevingswereld en de interesses van het kind. Om hier beter op in te spelen zocht men naar een vorm waarin persoonlijke ontwikkeling een onderdeel was van een nieuw geheel. Een van de manieren die hiervoor is het gevonden is het 'competentiegericht leren'. Hierbij is een sterkere focus op specifieke competenties die aansluiten bij het beroep en daarmee hopelijk ook de kwaliteiten van de leerling, maar ook algemene competenties worden hierbij niet vergeten. Het ontwikkelen van houding en vaardigheden en het opdoen van ervaring zijn daardoor veel centraler komen te staan. Deze nieuwe vorm van leren probeert sterker aan te sluiten bij de eigen mogelijkheden en talenten van leerlingen dan de meer 'voorgeprogrammeerde' onderwijsvormen.

4.2.4 Variatie

Er is altijd veel uitval en afstroom (dit betekent dat leerlingen van een hoger schooltype de overstap maken naar een hoger schooltype) geweest in het onderwijs. Wat de precieze oorzaak is, is niet duidelijk, en zal uiteraard per leerling verschillen, maar als belangrijke factor werd de 'one-size-fits-all'-benadering gezien; het idee dat een en dezelfde manier van lesgeven voor iedere leerling geschikt was. Hierin zag men een van de oorzaken van het probleem dat veel leerlingen vaak ongemotiveerd in de les zaten en na verloop van tijd daardoor afstroomden of zelfs uitvielen. Dit probleem moest aangepakt worden en was daarom voor veel mensen reden om het onderwijs drastisch om te gooien. Men wilde het onderwijs toegankelijker en aansprekender maken voor elk individu. Dit betekende ook dat er nadrukkelijker bij de jongerencultuur aangesloten moest worden.

4.2.5 Motivatie

Een ander punt binnen het traditioneel onderwijs was dat sommige leraren niet genoeg voldoening uit hun werk haalden doordat ze aan een bepaald lesboek vast zaten. Deze leraren waren van mening dat ze hun eigen kennis niet genoeg kwijt

konden en te gebonden waren aan de door de schoolleiding of sectie gekozen lesmethode. Het uitgangspunt was dat de leerlingen genoeg wisten op het moment dat een bepaalde toets gehaald was. Dit moest dan ook nog binnen een bepaald tijd, wat ervoor zorgde dat leraren zich niet genoeg gewaardeerd voelden. De andere kant van de medaille is dat er nu (om alvast vooruit te lopen op de volgende paragraaf over het 'nieuwe leren') docenten zijn die van mening zijn dat ze in de nieuwe vorm van leren juist niet tot hun recht komen. De leerlingen worden geacht meer en meer zelfstandig te werken en sommige docenten gaan zich daardoor overbodig voelen, omdat ze hun stof niet kwijt kunnen, en in hun ogen alleen nog als ordehouder functioneren.

4.2.6 Samengevat

Veel scholen hebben voor het nieuwe leren gekozen omdat ze vonden dat de leerlingen niet de juiste dingen leerden of juist niet genoeg. Ze kenden allicht belangrijke feiten maar hoe ze een onderzoek moesten doen, of hoe ze moesten communiceren en samenwerken wisten ze niet. Toch werd het verwacht binnen het hoger onderwijs. Daarnaast

zaten veel leerlingen vaak ongemotiveerd in de les, wilden ze niet en zagen ze vaak het nut van onderwijs niet in. Om dit probleem op te lossen hebben een heel aantal scholen gekozen voor een nieuwe manier van onderwijs. De eerste resultaten beginnen nu te komen, maar dit is nog te weinig om een goed beeld te geven van het algemeen effect.

4.3 Doelen van het nieuwe leren

Hoewel het onderzoek naar nieuwe onderwijsvormen nog maar net begonnen is, kunnen we wel aangeven wat scholen hopen te bereiken met de invoering van een vorm van 'nieuw leren'. Ze willen dat hun leerlingen gemotiveerd en actiever met de stof bezig zijn. De verwachting van de veranderingen die doorgevoerd zijn als gevolg van de bovenstaande veranderingen, is dat de stof beter zal blijven hangen doordat ze er zelf mee bezig zijn. Daarnaast hebben scholen die het nieuwe leren hebben ingevoerd vaak als doel vaardigheden en handelingen aan te leren. Dit zijn totaal andere vormen die gebruikt moeten worden in de les dan bij het traditionele lesgeven oftewel het oude leren.

Er zijn zeer veel verschillende vormen van het nieuwe leren. Verschillende scholen hebben hun eigen invulling aan dit concept gegeven. Dit maakt dit begrip dan ook zo uniek. Men kent het concept van het nieuwe leren en bijna iedereen weet wel een school waar het nieuwe leren in minder of meerdere mate is ingevoerd. Toch weten weinig precies wat het begrip nieuwe leren inhoudt.

Robert-Jan Simons is de hoogleraar die de term 'nieuw leren' heeft geïntroduceerd. Met deze term bedoelt hij een verzameling van doelstellingen die grotendeels zijn gebaseerd op het sociaal-constructivisme. Dit constructivisme staat voor constructivisten gelijk aan het betekenis geven aan een ervaring. Binnen dit constructivisme wordt leren gezien als een actief en constructief proces. Leren houdt het actief koppelen van nieuwe informatie aan reeds bestaande voorkennis en vaardigheden van de leerling in. Hij heeft de volgende drie uitgangspunten geformuleerd:

- a. activerende leeromgeving met accent op zelfstandig leren
- b. betekenisvolle en authen-

tieke contexten.

- c. samenwerkend leren.

Maar dit is natuurlijk vrij beknopt. Als we het iets breder trekken zien we dat de volgende aspecten als cruciaal worden gezien in het nieuwe leren (Boekaerts & Simons, 1995; Kok, 2003):

- Het onderwijs moet aansluiten bij de ontwikkeling, belevingswereld, belangstelling en motivatie van het kind.
- Sociale interactie en samenwerkend leren zijn een noodzaak voor het onderwijs.
- Realistische en 'holistische' leerervaringen zijn nodig voor de ontwikkeling van de hersenen. Hetzelfde geldt voor het stimuleren van het denken en het leren.
- Er moet een verbinding zijn tussen het schoolse en het buitenschoolse leren.
- Het onderwijsaanbod dient niet alleen gericht te zijn op het cognitieve, maar ook op het sociaal-emotionele, het fysieke en het creatieve.
- De lerende verdient een actieve rol in het leerproces.

Kort samengevat ligt de nadruk in het nieuwe leren op: toepassing in de praktijk, de verantwoordelijkheid van het leerproces ligt bij de

leerling en de docent treedt op als coach.

4.4 Beknopte vergelijking

Wanneer we het oude en het nieuwe leren met elkaar vergelijken zien we een aantal duidelijke verschillen. Er zijn daarbij drie hoofdlijnen te onderscheiden: namelijk de context van het leren, de verantwoordelijkheid voor het leerproces en de pedagogische relatie.

Allereerst is er een duidelijk verschil in de context van het leren. Dit gaat over de mate waarin het leerproces theoriegestuurd (leerstofgeoriënteerd) of praktijkgestuurd (vanuit de toepassing en relevante problemen) is. Bij het oude leren zie je dat het leerproces veel meer gericht is op het beheersen van een bepaalde theorie en kennis. De lessen worden hierop toegespitst, dit wil zeggen dat bij het oude leren het vooral zal gaan over het eigen maken van stof en het kunnen toepassen. Binnen het nieuwe leren daarentegen staat het praktijkgestuurd onderwijs centraal. Dit houdt in dat leerlingen leren door vragen of problemen uit de praktijk op te lossen (eerder werd dit ook authentiek leren genoemd). Ze

leren hoe ze moeten handelen en doen en als daar theorie bij komt kijken zullen ze dat willen leren om het betreffende probleem op te lossen.

Een ander belangrijk verschil is wie de verantwoordelijkheid draagt voor het leerproces of anders gezegd de eigen keuzevrijheid van de leerlingen. Hierbij draait het dus om de vraag in welke mate de leraar het leerproces bepaalt en plant. Binnen het oude leren zie je dat het leren docentgestuurd is, de docent bepaalt wat er wanneer wordt gedaan en hoe de leerling het doel moet bereiken. Wel houdt de docent vaak in de gaten of de leerling het al kan of dat hij er nog meer aandacht aan moet besteden. In het nieuwe leren zie je vaak dat de docent wel bepaalt wat het einddoel is, maar de leerling er vrij in laat hoe hij dat doel bereikt. De leerling heeft dus een zekere vrijheid in de manier waarop hij leert.

Het laatste verschil gaat over de rol die de docent hierin speelt. Het gaat dus om de relatie tussen leerling en leraar, die ook wel de pedagogische relatie genoemd wordt. Hiermee bedoelen we de mate waarin de leraar zich als begeleider of medelerende opstelt

of meer vakinhoudelijk gericht is en als expert fungeert. Bij het oude leren, staat de docent meer als expert voor de klas die vooral vakinhoudelijk veel te bieden heeft en dit ook doet. De leerlingen zijn van zijn kennis afhankelijk en mogen daarvan profiteren. Het nieuwe leren daarentegen heeft als kenmerk dat de docent vooral als begeleider functioneert, hierin is hij wel degene met de kennis (die hij op verzoek van de leerlingen ook kenbaar maakt), maar is ook medelerend en stelt zich dan ook zo op. Hij probeert de leerlingen vooral te begeleiden in het opdoen van kennis in plaats van die op een presenteerblaadje aan te bieden.

Samenvattend zijn er dus drie grote lijnen terug te vinden in de vele verschillen tussen het oude en het nieuwe leren. Deze verschillen hebben betrekking op:

- de context van het leren: meer theoriegestuurd of meer praktijkgestuurd;
- verantwoordelijkheid voor het leerproces: docentgestuurd of leerlinggestuurd;
- de pedagogische relatie: de docent als expert of begeleider.

5. Visie op onderwijs

5.1 Visie op het onderwijsbestel

De primaire verantwoordelijkheid voor een kind ligt altijd bij de ouders. Het zijn de ouders die een kind opvoeden; oftewel begeleiden en sturen op de tocht naar volwassenheid. Kinderen moet onderweg van alles leren. Niet alleen hoe ze moeten lopen of rekenen, maar ook wie ze zelf zijn, hoe de wereld eruit ziet en hoe zij daarin kunnen functioneren. In principe zouden de ouders dit hen allemaal kunnen leren, maar omdat de samenleving steeds complexer is geworden, is lang geleden besloten dat het goed zou zijn om kinderen bij elkaar te brengen om zo ervoor te zorgen dat alle kinderen bepaalde basiskennis en basisvaardigheden meekregen. Oftewel, de school... bedoeld om het leerproces van kind naar volwassene te ondersteunen. Uit bovenstaande blijkt nadrukkelijk dat de school dus een aanvulling is op de opvoeding van de ouders en zeker geen vervanging hiervan. Het is daarom in de visie van Perspectief ook van groot belang dat de school in het verlengde ligt van de visie en overtuiging van de ouders.

Het zijn natuurlijk -als het goed is- de ouders die het het meest aan

het hart gaat dat de kinderen zich volop kunnen ontplooiën en opgroeien tot verantwoordelijke volwassenen, maar ook de overheid heeft hier belang bij. Tenslotte steunt de hele samenleving op de leden van die samenleving, oftewel de burgers. Mede hierom is, wat ons betreft terecht, in de grondwet opgenomen dat de overheid zorg draagt voor kwalitatief goed onderwijs. Hiermee wordt een basis gelegd voor onze samenleving voor de toekomst. Dit betekent ook dat er een balans gevonden moet worden tussen de verantwoordelijkheid van de ouders en de verantwoordelijkheid van de overheid voor (de kwaliteit van) het onderwijs.

Kortgezegd bestaat die balans eruit dat de overheid zorgdraagt voor het hele stelsel van het onderwijs om ervoor te zorgen dat de verschillende onderwijsvormen goed op elkaar aansluiten. Daarnaast geeft de overheid einddoelen aan om te zorgen voor die minimale basis die iedere leerling mee zou moeten krijgen. Het is vervolgens de verantwoordelijkheid van de scholen om dit in overleg met de ouders verder invulling te geven. In het volgende hoofdstuk zullen we uitgebreid ingaan op hoe er aan die verant-

woordelijkheid vorm gegeven zou moeten worden.

5.2 Visie op inrichting van het onderwijs

In deze paragraaf zullen we uiteen zetten hoe het onderwijs er idealiter uitziet volgens Perspectief. Omdat wij van mening zijn dat de inrichting van het onderwijs vooral een verantwoordelijkheid is van de ouders, is dit niet voorschrijvend bedoeld, maar inspirerend.

5.2.1 Recht doen aan ieder kind
Eerder gaven we al aan dat de bedoeling van het onderwijs is dat kinderen steeds meer leren op hun weg naar volwassenheid. Hier sluit ook een belangrijk aspect van de inrichting van het onderwijs bij aan. Jonge kinderen zitten in een hele andere ontwikkelingsfase dan bijvoorbeeld tieners. Dit betekent dat een docent hen ook anders moet benaderen. Voor de inrichting van het onderwijs betekent dit concreet dat in de begin jaren de docent sterk sturend is, omdat een jong kind helemaal niet kan overzien waar iets naar toe gaat of toe zou moeten leiden, maar vooral bezig is met het hier en nu. Hoe ouder een kind wordt en hoe meer verantwoordelijkheid een kind aan kan,

hoe meer de verantwoordelijkheid ook gedeeld kan worden met de leerling. Maar in alle gevallen betekent het dat de docent goed kijkt naar het kind en waar het kind in zijn ontwikkeling is. Daar bij aansluiten met het oog op waar het kind naar toe moet, geeft de meeste garanties voor een optimale ontwikkeling. Aan het eind van de vele jaren in het onderwijs is het de bedoeling dat vrijwel ieder kind zich zo heeft kunnen ontwikkelen dat het zelf verantwoordelijkheid kan dragen voor zijn eigen handelen en dus de bijbehorende manier van handelen onder de knie heeft.

Een ander belangrijk uitgangspunt in het onderwijs is de eigenheid van de leerling. Niet ieder kind is gelijk en dat is maar goed ook. Dit betekent dat het onderwijs ook geen eenheidsworst moet zijn, maar zo ingericht moet worden dat ieder kind tot zijn recht komt. Hiermee pleiten wij er overigens niet voor dat het onderwijs volstrekt individueel ingericht wordt. Aangezien kinderen een enigszins vergelijkbare ontwikkeling doormaken kan het onderwijs hier op ingericht worden, met daarbij aandacht voor de eigenheid van het kind. Kortom, het is belangrijk om rekening te houden met de

ontwikkelingsfase van het kind en zijn of haar specifieke gaven en talenten. Traditioneel worden bepaalde gaven en talenten op school altijd hoger gewaardeerd dan anderen. Natuurlijk is lezen en schrijven iets waar geen enkel kind zonder kan, maar dat doet niets af aan het feit dat het voor ieder kind belangrijk is om zich volledig te kunnen ontwikkelen, zowel op de punten waar het kind zeer talentvol is en dus in kan uitblinken als daar waar enige compensatie nodig is. Het is daarom belangrijk dat er ook voldoende aandacht uitgaat naar de minder cognitieve onderdelen van het onderwijs, zoals lichamelijke ontwikkeling en creativiteit.

5.2.2 Veelzijdige docent

Cruciaal voor goed onderwijs zijn natuurlijk goede docenten. Alhoewel ieder plaatje wat je schetst altijd onvolledig zal zijn, wagen we toch een poging om hier in ieder geval iets over te zeggen. Eén van de belangrijkste taken van een docent is zoals gezegd zorgdragen voor de persoonlijke ontwikkeling van ieder kind. Hierbij zijn pedagogische kwaliteiten onontbeerlijk. Een docent moet niet alleen zicht hebben op hoe de ontwikkeling van een kind globaal verloopt en kunnen inschatten

waar ieder kind zich bevindt; ook moet hij in staat zijn om de ontwikkeling te ondersteunen en te versterken. Hiervoor is het van groot belang dat de docent ook een vertrouwensband opbouwt met zijn leerlingen. Daarnaast moet een goede docent uiteraard de leerstof voldoende beheersen, oftewel 'boven de stof staan'. Naast het kennis hebben van de leerstof zelf is het ook belangrijk dat hij weet hoe hij het het beste kan overdragen en waar vaak de valkuilen zitten voor de leerlingen om daar goed op in te kunnen spelen. Het is niet noodzakelijk en ook niet haalbaar dat een docent alles kan, zeker bij leerlingen die om wat voor reden extra zorg nodig hebben, is het ook van groot belang dat een docent op tijd weet door te verwijzen of hulp vraagt om zelf de leerling te kunnen ondersteunen. Daarnaast is het belangrijk dat de docent zichzelf ook blijft ontwikkelen. Zoals we al in het vorige hoofdstuk hebben gezien verandert de samenleving voortdurend en dit heeft z'n weerslag op het onderwijs. Het is daarom noodzakelijk dat een docent niet zondermeer vast houdt aan wat vroeger werkte, maar steeds opnieuw bekijkt of de manier waarop hij zijn onderwijs inricht geschikt is voor de doelgroep

en het doel dat hij ermee voor ogen heeft.

5.2.3 Versterk het leren

Een ander aspect waar we nog aandacht aan willen besteden is toetsing. We willen dit bespreken omdat er weinig dingen zo bepalend zijn voor hoe leerlingen leren als de manier waarop ze getoetst worden. Of eigenlijk gaat het vooral om de manier waarop ze denken dat ze getoetst zullen worden, want op basis daarvan richten ze hun leerproces in. Omdat toetsing dus zo sturend werkt, is het van groot belang dat er heel zorgvuldig met het inzetten van toetsen omgegaan wordt en dat de toetsen goed aansluiten bij het doel van het onderwijs en daarmee als het ware één geheel vormen. Op deze manier zijn toetsen namelijk niet alleen een 'meetmoment' maar hebben ze ook een veel bredere functie in het onderwijs. Ze sturen in dat geval het leerproces in de gewenste richting. Uiteraard speelt dit alles sterker naarmate leerlingen ouder worden en beter kunnen inschatten welke manier van leren tot welke resultaten leidt. Ook het belang van de toets beïnvloedt het leergedrag. Perspectief ziet toetsen vooral als een heel geschikt signaleringsmiddel en zou

graag zien dat er voorzichtig om gegaan wordt met toetsen die 'eindoordelen' geven. Bij dit type toetsen is het risico groot dat de toets zelf het doel wordt in plaats van het leerproces wat er aan voorafgaat.

Tot slot willen we nog benadrukken dat het leren op school niet op zichzelf moet of mag staan. Kinderen leren niet alleen op school, maar ook thuis en buitenshuis. Het is goed om hier gebruik van te maken en aan te moedigen dat al die verschillende vormen van leren op elkaar ingrijpen en elkaar versterken. Dit betekent ook dat voorkomen moet worden dat leerlingen alleen maar iets voor een bepaald vak leren en niet leren hoe ze die kennis en vaardigheden ook buiten dat vak in kunnen zetten. Juist die kruisbestuiving versterkt het leerproces en verhoogt ook de motivatie van de leerlingen. Wanneer een leerling weet waarom hij iets leert, namelijk omdat hij of zij het zelf graag wil weten (er is een vraag gecreëerd) of op z'n minst inziet waarom hij deze kennis nu of in een later stadium nodig heeft, zal de motivatie hoger zijn en alleen daarom al zal het leerproces dan soepeler verlopen. Kortom, een docent heeft de zware, maar

mooie taak om een leeromgeving te creëren waarin een leerling graag wil leren, niet omdat het moet, maar omdat hij of zij de wereld en zichzelf daardoor beter gaat begrijpen en er een plaats in kan gaan innemen.

5.2.4 *Samengevat*

Terugblikkend op de discussie die woedt tussen de voor- en tegenstanders van het nieuwe leren kiest Perspectief nadrukkelijk voor een middenpositie. Het is inderdaad ontzettend belangrijk dat de leerling en zijn ontwikkeling centraal staat. Ook kunnen wij ons er in vinden dat het kind als geheel centraal staat en niet alleen op (cognitieve) deelgebieden wordt aangesproken. Dit hoeft echter niet te betekenen dat de leerling ook degene is die bepaalt wat er gebeurt. Juist wanneer een docent op basis van zijn kennis van de leerling een pad uit kan stippelen komt de leerling pas echt tot zijn recht. Wij vinden het daarom van belang dat het in principe de docent is die een sturende rol heeft, door bijvoorbeeld doelen te stellen, en uiteraard leerlingen daarin de vrijheid geeft die ze aan kunnen. De rol van gids geeft misschien wel het beste weer wat een docent zou moeten zijn. Een docent heeft

kennis van zaken nodig (iets waar het oude leren sterk op hamert), waardoor hij de lijnen uit kan zetten en voorop kan gaan op de weg die gegaan wordt, maar daarnaast is een docent ook continu bezig om zorg te dragen dat ieder kind de reis mee kan maken en op zijn eigen niveau wordt aangesproken en uitgedaagd (iets waar het nieuwe leren zich weer sterk voor maakt). Kortom, wanneer de docent vanuit zijn expertise op het gebied van de vakinhoud, maar ook op het gebied van de ontwikkeling van leerlingen zijn leerlingen begeleid op hun weg liggen er mooie vergezichten in het verschiet.

6. Implicaties

In het voorgaande hoofdstuk hebben we duidelijk gemaakt wat onze visie is op het onderwijs. Maar met visie alleen ben je er nog niet. In dit hoofdstuk maken we daarom de vertaalslag naar wat wij vinden dat er moet gebeuren. Dit met name gericht op de rolverdeling tussen de overheid, de Inspectie van het Onderwijs, de scholen, ouders en leerlingen. In het onderstaande organogram hebben we geprobeerd om aan te geven wie de betrokken partijen zijn, en met wie zij contact hebben. Dit dient als leidraad voor dit hoofdstuk waarin we geregeld zullen terugkomen op de contacten die de partijen onderling hebben.

6.1 Overheid

De overheid bekostigt in Nederland het onderwijs en stelt wetten en regels op die een aantal belangrijke organisatorische zaken rond het onderwijs regelen. Dit wordt gecontroleerd door de Inspectie van het Onderwijs; een uitvoerend orgaan dat onder de verantwoordelijkheid van het ministerie valt. Wat Perspectief betreft, blijft dat ook zo. De overheid houdt op deze manier duidelijk zicht op wat er in grote lijnen op de verschillende scholen en universiteiten gebeurt. Hieruit voortkomend vinden wij dat de overheid ook een signalerende functie heeft ten aanzien van het

onderwijs. Ze moet weten wat er speelt in de samenleving. Dat houdt in dat als er problemen ontstaan bij de uitvoering in de klas of op bestuurlijk niveau, de overheid hier op in kan spelen door het zonedig aanpassen van wetgeving. De Inspectie van het Onderwijs heeft hierin een grote en verantwoordelijke rol. Daarop komen we later in dit hoofdstuk nog terug. De vraag 'wat moet men kennen en kunnen voordat een leerling zelfstandig in de samenleving kan functioneren?' is een vraag die door de overheid beantwoord dient te worden. Echter hoe dit gebeurt, bijvoorbeeld wat voor soort onderwijs er gegeven moet worden en hoe alle losse vakken eruit moeten zien, is een verantwoordelijkheid die bij de scholen ligt.

De rol van de overheid moet zich dus vooral beperken tot het stellen van inhoudelijke eisen met betrekking tot eindtermen. Deze eisen gaan dan over wat een leerling na zijn schoolloopbaan minimaal moet kunnen om zelfstandig te kunnen functioneren in de maatschappij; dit zijn de startkwalificaties waar we in een eerder hoofdstuk al over schreven. Een belangrijk aandachtspunt zou daarbij moeten zijn of kinderen

en jongeren inderdaad in staat worden gesteld om onderwijs op hun niveau te volgen.

Belangrijke kaders worden gevormd door de eindtermen in het basisonderwijs, het voortgezet onderwijs en delen van het mbo. Het is goed dat deze eindtermen er zijn en door de overheid worden opgesteld. De overheid geeft daarmee in hoofdlijnen aan wat zij belangrijk vinden wat een leerling aan het einde van het soort onderwijs moet kennen en kunnen. Perspectief is er ook voorstander van dat dit zo blijft. Het is echter wel de verantwoordelijkheid van de scholen hoe zij invulling geven aan de eindtermen. De vrijheid heeft op dat vlak dan alles te maken met de manier van het aanbieden van de lesstof. Ook voor wat betreft toetsing hebben scholen een grote mate van vrijheid. Toetsing is wat Perspectief betreft een goed iets, zolang het vooral wordt gebruikt als signaleringsmiddel. Hierop kunnen de leerkrachten hun onderwijsaanbod per leerling indien nodig afstemmen. Het mag echter nooit alleen gebruikt worden als de doorslaggevende factor waarop leerlingen worden afgerekend ten aanzien van de overgang naar een andere vorm van onderwijs,

zoals de overstap van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. Leerkrachten dienen bij een overstap rekening te houden met de leerling in z'n geheel, en niet alleen hetgeen hij of zij gepresteerd heeft tijdens het moment waarop een toets werd afgenomen. Wel geeft het een indicatie voor wat betreft het niveau waarop een leerling functioneert en daarmee dus ook of een leerling de eindtermen heeft behaald waarna het door kan stromen naar het vervolgonderwijs. Dit betekent ook dat de Inspectie van het Onderwijs geen oordeel geeft over scholen puur en alleen op basis van de scores die bij zulke toetsen zijn behaald.

Ook de startkwalificatie (een havo, vwo of mbo-niveau 2 diploma) is een kader waarover in deze scripta al meer is geschreven. Deze minimale kwalificatie geeft aan welk niveau een leerling moet hebben om zich zelfstandig te kunnen handhaven op de arbeidsmarkt. Volgens Perspectief is het de taak van de overheid om deze kwalificatie te waarborgen. Dat houdt in dat de eindtermen hiervoor vast dienen te liggen. Daarbij dient er een samenspel te zijn tussen de overheid die de regels stelt, de scholen,

de ouders en de arbeidsmarkt om met de nodige creativiteit in te spelen op de mogelijkheden van elke leerling. We beseffen dat deze kwalificatie niet voor elke leerling haalbaar is. Maar ook dan blijft het een samenspel tussen de verschillende organen om deze leerlingen een zoveel mogelijk zelfstandige plek te geven in de samenleving. Voor de arbeidsmarkt kan dit vaak gerealiseerd worden door hen op te leiden in een specifieke branche en hen zo toch een geldig diploma te laten halen, waarmee ze kunnen aantonen over bepaalde capaciteiten te beschikken. De taak van de overheid is hier om ervoor te zorgen dat scholen over middelen kunnen beschikken om de mogelijkheden te creëren die nodig zijn.

6.2 Inspectie van het Onderwijs en accreditie-organisaties

In de vorige paragraaf is al menig keer de rol van Inspectie van het Onderwijs aangestipt. Daarom is het goed om daar verder op in te gaan. De Inspectie van het Onderwijs valt onder de verantwoordelijkheid van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Perspectief ziet de rol van de In-

spectie als een spin in het web. Zij is immers degene die alle betrokken partijen (overheid, scholen, ouders en leerlingen) spreekt. De Inspectie van het Onderwijs heeft een controlerende taak. Daaraan hoeft volgens Perspectief niets veranderd te worden, zolang de vrijheid van de scholen over de invulling en vorm van het onderwijs maar gewaarborgd blijft. De controle moet inhouden dat er wordt gekeken of er in het onderwijs alles aan gedaan wordt om de gestelde eindtermen te behalen en ook moet er worden nagegaan of ze aan het einde van een schoolperiode ook daadwerkelijk zijn behaald. Het is aan de scholen hoe ze dit aantoonbaar kunnen maken aan de Inspectie, die mag hier geen dwingende regels of werkvormen voor opstellen. Overigens spreekt de Inspecteur bij een bezoek aan een school altijd met de directie, de leerkrachten, de ouders en de leerlingen. Op deze manier horen ze van alle betrokkenen van een school het verhaal over het onderwijsaanbod en de uitvoering hiervan in de praktijk.

De Inspectie van het Onderwijs dient na overleg met de overheid maatregelen te treffen als blijkt dat er niet wordt voldaan aan de

vastgestelde regels en normen in de eindtermen. Per situatie dient bekeken te worden wat de beste maatregelen zijn om de problemen een volgende keer te voorkomen. Wat Perspectief betreft mag daarbij best gebruikgemaakt worden van 'straffen' in die situaties waarbij de kwaliteit van het onderwijs niet kan worden gewaarborgd. De mogelijkheid om scholen te sluiten die echt onder de maat presteren, alhoewel we natuurlijk graag zien dat dat niet nodig is, moet daarbij zeker niet uitgesloten worden.

Op hbo's en universiteiten heeft de Inspectie van het Onderwijs een veel bescheidener rol. De belangrijke speler die controleert of het onderwijs van voldoende kwaliteit is, is daar de NVAO (Nederlands-Vlaamse AccreditatieOrgaan). Deze externe accreditatie-organisatie vervult wat Perspectief betreft een nuttige functie: ze gaat na of het onderwijs voldoende kwaliteit heeft, waar verbeterpunten te vinden zijn en of het onderwijs nog recht heeft op financiering door de overheid en erkenning van het door hen uitgegeven diploma (dit heet het civiel effect). Om deze informatie te verzamelen worden onder andere gesprek-

ken gevoerd met docenten, studenten, vertegenwoordigers uit het werkveld en het management van de specifieke opleiding. Dat is goed. Waar ook hiervoor moet worden uitgekeken is dat de accreditoren gaan bepalen wat goed onderwijs is en hoe het onderwijs er in Nederland uit moet zien. Voorkomen dient te worden dat elke opleiding Personeel & Arbeid (dit geldt als voorbeeld, elke andere opleiding kan ingevuld worden) er in Nederland hetzelfde uitziet qua curriculuminhoud en lesvorm, omdat de opleiding anders niet wordt geaccrediteerd. Hier geldt dus ook dat elke opleiding en elk hbo of universiteit uniek is en dat er vanuit die uniekheid gewerkt mag worden, mits de kwaliteit van het onderwijs niet in het geding komt. Kortom: de accreditatie-organisaties doen goed werk, maar moeten uitkijken dat ze geen eigen wetgeving en eisen gaan stellen.

Zowel de accreditatie-organisaties als de Inspectie van het Onderwijs moeten rapporteren aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, zodat de overheid waar nodig regulerend kan optreden en aanpassingen kan laten doorvoeren als er bijvoorbeeld op een verkeerde

manier met overheids gelden wordt omgesprongen of omdat onderwijs niet aan kwaliteitseisen voldoet.

6.3 Scholen

Al een aantal keer hebben we in de voorgaande paragrafen laten doorschemeren dat Perspectief de vrijheid van scholen erg belangrijk vindt. Scholen zijn (in meerderheid) naar onze mening prima in staat om zelf op een goede en professionele wijze invulling te geven aan het onderwijs dat aangeboden wordt op hun school. Dat biedt voor de scholen mogelijkheden om op grond van identiteit, onderwijsvernieuwingen en specialisaties in het team van leerkrachten het onderwijs en daarmee ook de toetsing op bijzondere en schoolspecifieke wijze in te richten. Hiermee kunnen ze ook duidelijk maken aan de Inspectie, de ouders en de leerlingen waarvoor zij staan en wat zij doen.

Leidinggevend binnen een school hebben de taak om leerkrachten en docenten binnen de school te laten doen waar ze goed in zijn. Dat is allereerst het creëren van een veilig leerklimaat waarbinnen de leerling zich

optimaal kan ontwikkelen. Ook kennisoverdracht moet plaatsvinden op een school. Studenten en net afgestudeerde leerkrachten en docenten moeten de mogelijkheid krijgen om te leren van collega's die al langer in het vak zitten. Dat betekent dus dat er onder de collega's in een team kennisoverdracht moet plaatsvinden. Daardoor kunnen nieuwe leerkrachten en docenten leren van hun collega's maar ook andersom. Opleidingsinstanties die leerkrachten opleiden dienen te zorgen voor een goede opleiding zodat de nieuwe leerkrachten stevig in hun schoenen staan als ze alleen voor de klas komen te staan. Wat deze basis is, en wat een leerkracht minimaal moet kunnen, dient vastgelegd te worden in overleg met de opleiding en het werkveld. Verder vindt Perspectief dat leerkrachten als ze eenmaal aan het werk zijn de mogelijkheid moeten krijgen om zich meer te specialiseren. Dit zou kunnen betekenen dat de leerkrachten zich meer gaan specialiseren in de opvang en begeleiding van zorgleerlingen of het verdiepen van hun eigen vak-kennis. Voor de professionaliteit van leerkrachten is dit van grote belang. Het is daarom goed dat de overheid dit stimuleert al kan

ze het maar beperkt sturen.

Scholen onderhouden ook contacten met de ouders; per schoolsoort is de mate van contact verschillend. Op het basisonderwijs is er een veel nauwer contact met de ouders dan in het voortgezet onderwijs. Aan het contact hecht Perspectief echter veel waarde. Onderwijs en opvoeding vormen tenslotte samen het geheel dat een kind leert om later zelfstandig te kunnen functioneren. Scholen dienen er zorg voor te dragen dat ouders op de hoogte worden gehouden van wat er speelt in de school en hoe het gaat met de ontwikkeling van het kind; vanzelfsprekend is het afhankelijk van het soort onderwijs in welke vorm dit precies gebeurt. Bij het signaleren van problemen zijn de leerkracht en de school verantwoordelijk om dit kenbaar te maken richting ouders en eventueel relevante hulpinstanties.

Het bovenstaande lijkt vooral gericht te zijn op die vormen van onderwijs waar de band met de ouders nog erg stevig is, en dan gaat het met name om het basisonderwijs. Voor het voortgezet onderwijs, het mbo en het hbo en de universiteiten gaat in grote lijnen echter hetzelfde op.

Ook daar geldt dat er een veilig leerklimaat aanwezig moet zijn en dat er competentie docenten en professoren voor de klas staan die weten wat ze willen vertellen en dat ook op een goede manier kunnen doen. Een groot verschil is echter dat de rol van de ouders in het mbo, het hbo en op universiteiten een stuk kleiner is dan in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs: het is de student die daar als volwassene benadert dient te worden. Waarvoorheen de ouders bij problemen of voorkomende situaties betrokken werden, moet dat op hbo's en universiteiten de student zelf zijn. Tegelijk betekent dat ook dat de student zich zelf als volwassene dient te gedragen, om zo ook zelf bij te dragen aan zijn ontwikkelen leerproces.

6.4 Ouders en leerlingen

Met het afsluiten van de vorige paragraaf komen we automatisch uit bij de rol van de ouders. Ouders zijn wat Perspectief betreft een belangrijke gesprekspartner rond de vraag hoe het onderwijs moet worden ingevuld. Zij mogen de leerkrachten en de schoolleiding aanspreken als ze vragen hebben of problemen signaleren in de uitvoering van het onderwijs. Het

is daarom wenselijk dat op iedere school de ouders bij het bestuur van de school betrokken zijn; dit is het beste mogelijk door het bestuur van scholen via verenigingen te organiseren. Daarnaast juicht Perspectief andere vormen van ouderbetrokkenheid, als aanvulling op hun formele positie, uiteraard ook van harte toe.

Dan hebben we het echter nog niet gehad over de belangrijkste taak van de ouders: het opvoeden van de kinderen. Ouders sturen hun kind – als het goed is – naar een school die aansluit bij de opvoeding. Een mogelijkheid waar we als Perspectief erg blij mee zijn en die we dan ook niet zullen opgeven. Ouders zijn verantwoordelijk om ook richting de ontwikkeling van het kind op school er alles aan te doen om deze te benutten. Belangrijk is dat er gekeken wordt wat het kind aankan en waar het kind behoefte aan heeft; het gaat om het kind en niet om de wensen of eisen van de ouder. Een veilig en warm klimaat thuis bevordert een onbezorgde schoolperiode. Zo kan de lijn tussen gezin en school een doorlopende leerlijn zijn die aansluit bij de behoefte en de ontwikkeling van het kind. Ouders hebben de verantwoordelijkheid

om bij problemen thuis of in de ontwikkeling van het kind dit te melden aan de school.

De leerling is in dit hoofdstuk al veel genoemd. De belangrijkste rol van de leerling is volgens Perspectief het benutten van de mogelijkheden om zich te ontwikkelen. De mate van eigenverantwoordelijkheid hangt af van schoolsoort en de leeftijd van de leerling. Hoe ouder een kind wordt, hoe meer verantwoordelijkheid een kind op zich kan nemen om zorg te dragen voor zijn eigen leerproces. Daarmee verandert dus ook de rol van de ouders en de leerkracht; van een sturende, naar een loslatende en coachende rol richting de leerling.

Het proces van loslaten is sterk zichtbaar in het hbo en op de universiteit. Er zijn daar – in principe – geen ouders meer die met hun kinderen meekomen en namens hen allerlei zaken bereiken: het is de leerling of student die daar centraal staat. Hij of zij is verantwoordelijk voor zijn eigen leerproces en kan daarin ook zelf een steeds meer sturende rol gaan vervullen, bijvoorbeeld in het kiezen van specialisaties of stages in de opleiding. Ook in het meepraten en meedenken over het

onderwijs gaat de student zelf een rol vervullen in het hbo en op de universiteit. Waar het op basisscholen en middelbare scholen vooral ouders en leerlingen zijn die zitting hebben in een medezeggenschapsraad, moeten dit op mbo's, hbo's en universiteiten de studenten zelf zijn.

6.5 Concrete taakverdeling volgens Perspectief

In de bovenstaande paragrafen is veel geschreven over de rol van de verschillende betrokkenen. Hieronder geven we per betrokken partij aan wat kort samengevat de taakverdeling zou moeten zijn.

De overheid

- bekostigt het onderwijs;
- stelt de eindtermen vast van het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs;
- stelt het minimale niveau vast (via de startkwalificatie) om zelfstandig op de arbeidsmarkt te kunnen functioneren;
- laat de invulling van het onderwijs over aan de scholen;
- legt bij wanbestuur/prestaties maatregelen op aan scholen.

Inspectie van het Onderwijs (en accreditatie-organisaties)

- controleert in opdracht van de overheid de kwaliteit van het onderwijs;
- controleert het onderwijs op het behalen van de eindtermen/doelen;
- signaleert problemen of knelpunten in het onderwijs en meldt dit aan het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;
- signaleert nieuwe trends (bijvoorbeeld vormen van onderwijsvernieuwing);
- onderhoudt regelmatig contact met de overheid, scholen, leerkrachten, ouders, leerlingen en het werkveld om een vinger aan de pols te houden.

Scholen

- creëren een veilig en optimaal leerklimaat voor hun leerlingen;
- bieden leerkrachten de mogelijkheid om zich verder te ontwikkelen en te specialiseren;
- onderhouden contacten met de Inspectie van het Onderwijs, ouders en leerlingen;
- houden de ontwikkeling

bij van het kind en rapporteren dit naar de ouders en de leerling;

- signaleren problemen (indien mogelijk) en koppelen dit terug aan de ouders en/of hulpinstanties.

Ouders en kinderen:

- zijn als eerste verantwoordelijk voor de opvoeding van het kind;
- hebben invloed op de manier waarop het onderwijs wordt aangeboden en mogen daarover de leerkrachten en schoolleiding ook aanspreken;
- spreken met de Inspectie van het Onderwijs over de manier waarop het onderwijs wordt aangeboden op de school van hun kind;
- spreken leerkrachten aan als er problemen zijn thuis of binnen de ontwikkeling van het kind.

7. Samenvatting

7.1 Visie op het kind

Door de eeuwen heen is de visie op het kind sterk veranderd. In de 16e eeuw zag men kinderen als kleine volwassenen. Alles was er op afgestemd om het kind volwassen te laten lijken. In de eeuwen die volgden kwam het kind en diens ontwikkeling echter steeds meer centraal te staan. Een kind zou alle ruimte moeten krijgen om zich te ontwikkelen.

Perspectief gelooft dat ieder mens naar Gods beeld is geschapen en dat ieder mens is toegerust met eigen gaven en talenten. Mensen hebben de opdracht gekregen om in de schepping aan het werk te gaan. Dit geldt vanzelfsprekend ook voor kinderen en in hun opvoeding en onderwijs moeten ze daarom voorbereid worden op een plek in de wereld waarin ze hun gaven en talenten kunnen inzetten.

7.2 Visie op de overheid

Perspectief staat een zichzelf beperkende overheid voor; hierbij denkt ze aan de idee van de soevereniteit in eigen kring. De overheid zou zoveel mogelijk moeten overlaten aan de mensen, instellingen en organisaties in de

samenleving, aangezien die over het algemeen prima in staat zijn om datgene te doen waarvoor ze in het leven zijn geroepen. Alleen als het mis gaat, moet de overheid inspringen. De overheid wil graag dat de burgers in Nederland zich goed en verantwoordelijk gedragen, en zo Nederland verder helpen. Om dat te bereiken is het belangrijk dat kinderen via de opvoeding vaardigheden, cultuur, waarden en normen meekrijgen die dit ondersteunen. Primair gebeurt dit via de opvoeding, maar ook het onderwijs speelt hierin een belangrijke rol. Om het onderwijs in Nederland in goede banen te leiden, moet de overheid zorgen voor kwalitatief goed onderwijs, een set met basiseisen waar een scholier aan moet voldoen aan het eind van zijn onderwijsloopbaan en financiering. Vanzelfsprekend moet de overheid ruimte gunnen aan scholen om eigen waarden, normen en ideologieën een plek te geven binnen de lessen.

7.3 Huidige discussie

Eenvoudig gezegd zijn er twee soorten leren: oud en nieuw. Het oude leren houdt in dat de docent aan de leerling vertelt wat hij moet leren en dat op

een bepaald moment toetst. De leerling maakt zich door het lezen van boeken en aantekeningen de stof eigen. Langzaamaan gingen mensen inzien dat deze manier niet altijd en voor iedereen goed werkte. Ze begonnen nieuwe vormen van onderwijs te ontwikkelen. De meest recente daarvan wordt aangeduid met 'het nieuwe leren'. Binnen deze manier van onderwijzen staat een activerende leeromgeving met het accent op zelfstandig leren centraal, verder wordt er gezorgd voor betekenisvolle en authentieke leercontexten, en wordt er veel gestuurd op samenwerking bij en in het leren. Welke manier van leren beter is, is moeilijk te zeggen en verschilt waarschijnlijk van kind tot kind: beide groepen vinden uiteraard dat hun manier de beste is. Over deze vraag wordt op dit moment daarom veel gediscussieerd.

7.4 Onze onderwijsvisie

PerspectieF stelt dat ouders primair verantwoordelijk zijn voor de opvoeding van kinderen. Een logisch gevolg daarvan is dus dat scholen aansluiten op de ideeën rond opvoeding van de ouders. PerspectieF is daarom blij dat in de Grondwet is vastgelegd dat

de overheid voor onderwijs moet zorgen dat past bij de wensen van ouders. Voor wat betreft de inrichting van het onderwijs stellen we dat er in het onderwijs gelet moet worden op de ontwikkelingsfasen van leerlingen, scholieren en studenten. Verder moet er wat ons betreft aandacht gegeven worden aan de eigenheid van de leerling: de ene is de andere niet, en eenheidsworst in het onderwijs wijzen we af. Ook vinden we dat er veel waarde gehecht moet worden aan goede docenten. Daarnaast moet bij de inrichting van het onderwijs ook gedacht worden aan goede manieren van toetsen, dat wil zeggen toetsing die past bij het doel van het onderwijs, en dat een oneigenlijke inzet van toetsen wordt voorkomen. Tot slot stellen we dat leren niet alleen op school plaatsvindt, maar ook daarbuiten.

PerspectieF wil daarom niet voor oud of nieuw leren kiezen: we nemen een middenpositie in. Het is inderdaad ontzettend belangrijk dat de leerling en zijn ontwikkeling centraal staat. Wij steunen het idee dat het kind als geheel centraal staat en niet alleen op (cognitieve) deelgebieden wordt aangesproken. Maar tegelijkertijd stellen we dat de politiek heel

terughoudend zich in deze discussies moet opstellen en zeker niet 'voorschrijvend' te werk moet gaan.

7.5 Implicaties

Vanzelfsprekend heeft de visie van Perspectief op goed onderwijs implicaties. De overheid is er primair om het onderwijs te bekostigen, startkwalificaties vast te stellen, in te grijpen bij slechte prestaties van scholen. De invulling van het onderwijs ligt bij de scholen. De inspectie van het onderwijs controleert in opdracht van de overheid de onderwijskwaliteit en het behalen van eindtermen. Om dit te doen is het van belang om goed contact te onderhouden met leerlingen, docenten, ouders en het werkveld.

De scholen moeten goed onderwijs bieden, wat inhoudt dat ze goede leerkrachten voor de klas moeten zetten, dat ze een veilig en optimaal leerklimaat voor hun leerlingen inrichten en dat ze problemen signaleren en oppakken. De ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van het kind en daarom moeten ze invloed hebben op de manier waarop het onderwijs wordt aangeboden.

Literatuur

- Aalst, Hans van (2002) Waarom toch dat nieuwe leren? KPC Info 68 (november): 8-9.
 - Beter Onderwijs Nederland (2007) Drogredenen Gevonden op: <http://www.beteronderwijsnederland.nl/?q=node/1762>
 - Barneveld, Simone (2005) Het nieuwe leren is inefficiënt en ineffectief Didactief 5: 21-23.
 - Dijk, Anneke van (2006) Wat is leren? Gevonden op: <http://oudersvo.kennisnet.nl/themas/hetnieuweleren/watislernen>
 - Faculteit Educatie Hogeschool Utrecht (2008) Padua zenenen-negetig. Utrecht: Agiel
 - Kuyper, A. (1930). Souvereiniteit in eigen kring Kampen: J.H. Kok
 - Inspectie van het Onderwijs (2006). Leerlingen: boeit 't, nieuwe vormen van leren. Utrecht: Inspectierapport 2006-06
 - Misdefinitie (2007) PvdA met 'nieuwe leren' verneukt het onderwijs Gevonden op: <http://www.misdefinitie.nl/index.php?nieuws=219&pagina=1>
 - Schaaf, Caroline van der (2007) De kwestie: het nieuwe leren? Gevonden op: http://www.eur.nl/nieuws/de_kwestie/lernen/
 - Schoolmanager VO (2006) Het nieuwe leren waarderen Gevonden op: <http://www.vo-raad.nl/Publicaties/Brochures/nieuwlerenwaarderen>
 - Simons, Robert Jan (2006) Waarom nieuwe leren? Gevonden op: <http://www.ziedaar.nl/article.php?id=232>
 - Simons, Robert Jan (2007) Zes misverstanden over het nieuwe leren. Gevonden op: <http://www.scienceguide.nl/article.asp?articleid=102908>
 - Stilma, LC (1995) Van kloosterkals tot basisschool. Nijkerk: Intro
 - Wubbels, T., van der Werf, G., Simons, R.J., Stevens, L, Jong, T. (2006). Discussie Het Nieuwe Leren. Pedagogische Studiën 83: 74-99.
-
• Beteronderwijsnederland.nl	• Parlement.com
• Edith.nl/reform	• Unic.nl
• Educatie-en-school.info.nu	
• Kpc.nl	
• Minocw.nl	

Uitgave van:
Werkgroep Onderwijs
Perspectief, ChristenUnie-jongeren

Gerda Visser - Wijnveen
Harm Hilvers
Jeroen Linderhof
Minke Benard - Zwarts
Nelleke Feith
Rienette Sytsma